

Utgrävningar av agrara gårdar i Västerbotten, 2014

Ön, Degerbyn

Sommaren 2014 var den varmaste i mannaminne i kustområdet i Västerbotten. När vi startade arbetet i mitten av juli månad hade temperaturen stigit rejält. Många dagar var det 30-32 grader i skuggan. Vi började sommarens undersökningar med gårdsplatsen kallad Ön i Degerbyn väster om Skellefteå stad. Här hade Ulf Lundström hittat lämningar efter en senmedeltida gård (1400-1500-tal) övergiven någon gång i början av 1600-talet.

Degerbyn belägen väster om Skellefteå landskyrka. Här på sockenkarta från 1661.

Vi var fyra personer som arbetade med utgrävningarna och genom vänligt tillmötesgående kunde vi hyra några lägenheter av Västerbottensteatern i Skellefteå.

Vi undersökte delar av en större husgrund och gårdsplanen. På gårdsplanen hade en hel del föremål tappats som kunde främst lokaliseras med metalldetektor.

På utgrävningsplatsen påträffades även dessa löspluggar från någon militärövning i området.

Bronsornament från skaftet till matkniv, påträffat med metalldetektor på gårdsplanen.

Markus Fjällström, Pontus Johansson samt Petter Sandström vid avtorvning av grävningsschaktet genom husgrunden.

Det stora huset hade kulturlager som var uppemot 30 cm tjocka. I anslutning till en av spisarna och i schaktet som vi grävda hittades närmare 250 kg tegelbitar och bränd/obränd lera (lera använd som murbruk).

I grunden hittades knivar, ben, senmedeltida keramik samt även några mynt. Mynten var från Johan III regeringstid (1568-1592).

Matkniv med bevarat benskapt påträffad i husgrunden.

Mynt från husgrunden, $\frac{1}{4}$ öre, Johan III med punsat hål för upphängning.

Handtag till skål

Påträffad i
husgrunden.

Troligen har skålen sett ut
så här

Vid utgrävningen av husgrunden hittade Markus Fjällström en jaktpil. I bakgrunden är Pontus Johansson och Petter Sandström.

Uppenbarligen hade man dumpat matavfall i anslutning till husen och vi påträffade två platser: den ena med stora mängder brända ben och en annan med obrända ben och tänder. Överhuvudtaget hittade ganska mycket tänder spridda över hela gårdsplanen.

Pontus Johansson tar fram obrända ben i ruta med avfall. I övre delen syns käddelar med tänder, troligen får eller get.

I och med värmen blev jorden kruttorr och vi var tvungna att använda munskydd. Det enorma dammandet gjorde att det satte sig omedelbart på händer och i ansiktet. Under utgrävningarna kom flera mycket intensiva åskväder som dock inte påverkade temperaturen.

Markus Fjällström med munskydd.
Eftersom det är svårare att andas med skyddet användes det bara vid sållning.

Det varma vädret krävde innovationer. Vi kom på att om man frös ned flaskor till 1/3 fyllda med vätska och fyllde den med vätska på morgonen kunde vattnet hålla sig iskallt under hela dagen om man hade flaskorna i kylbag. Som mest gick 4-6 l vätska åt per dag.

Vi fick besök från byfolk och markägare under undersökningarna. Alla tyckte det var spännande att utgrävningarna genomfördes.

Besök av glada markägare: från vänster, övre raden, är markägarna Kjell och Kerstin Lundberg från Brönet i Degerbyn och Stig Degerstedt, Degerbyn. Undre raden är från vänster Kjell Torbjörn Lundberg, Kjell Jimmy Lundberg samt historikern mm Ulf Lundström, även han från Degerbyn.

Böle i Lövånger

Efter tre veckor flyttade vi till Lövånger och påbörjade arbeten i Böle by. Här hade vi (Per Ramqvist och Lars Liedgren) hittat en gårdsplats under försommaren 2013 och dessutom fanns en tidigare känd gårdsplats en bit därifrån.

Vi kunde hyra ett helt hus av keramikern Björn Larsson, beläget ut mot Bjuröklubb. I Böle undersöktes delar av husgrund, gårdsplats samt gammal åkermark.

Per Ramqvist vid den nyupptäckta gårdsplatsen, i Böle, juni 2013. Han står på kanten till en källargrop.

Detalj av sockenkarta över Lövsångers socken 1661, Öster om kyrkan är Böle by vid Bölesviken. På 1661 års sockenkarta är gårdarna vid Böle by belägna en bit upp från Bölesviken. Detta visar att de lämningar vi undersökte var äldre.

Pontus Johansson vid avvägning av undersökningsyta i husgrund. Bakom Pontus är ett spismursröse.

Flyttning av getingbo som byggts under kapad björkstam. På bild är Markus Fjällström och Pontus Johansson.

Petter, Pontus och Markus gräver i anslutning till husgrundens spismursröse

Pontus och Petter gräver ett område, där mägder av avfall bestående av brända och obrända ben hamnat.

Liten harpun, husgrund

Liten harpun påträffad i husgrunden i Böle, möjligen till jakt på säl.

Del av flöjt påträffad i avfallsgrop nära den undersökta husgrunden.

Mynt i form av en klipping som påträffades söder om den utgrävda husgrunden. Myntet präglat under Gustav Vasas tid som Riksföreståndare, 1521-1523. Nästan inget silver användes varför man kan kalla det för nödmynt.

Utgrävning av forntida åker i Böle nedom Brattåkersberget

Plöjskiktet i den forntida åkeren forntida var på vissa ställen under 10 cm, här syns svallgrus direkt under åkerjorden.

Under utgrävningarna i Böle besöktes Bjuruklubb, omskriven av Olaus Magnus och besungen av Laleh.

Sista dagen i Böle. Under de två sista dagarna återställdes alla upptagna ytor och utrustningen packades in i bilarna. Återresa till Arjeplog och Umeå.